

Kamal Malhotra

Bölge Çalışmaları Merkezi Danışmanı

**TÜRKİYE VE HİNDİSTAN: DEMOKRASİ VE SEKÜLARİZM
KRİZDE Mİ?¹****GİRİŞ**

Demokrasi iyi yönetişimi, bu da yüksek kaliteli politikaları ve kurumları gerektirir. Gerçekten de böyle bir sistemde yüksek kaliteli, iyi yönetilen, dirençli ve bağımsız kurumlar; yönetim sisteminde etkin denge ve denetleme işlevi görür. Bununla birlikte, bir demokrasinin kalitesi için en önemli şey vizyon, bilgelik, öngörü, etik, ahlak, değer ve ilkelere sahip iyi bir liderliktir. Bu nitelikler eksikse ya da ciddi eksiklikler içeriyorsa hem politikalar hem de kurumların ciddi şekilde zarar görmesi veya tehlikeye girmesi muhtemeldir.

Bunu göstermek için, bu makalede birbirinden çarpıcı biçimde farklı iki ülke olan Türkiye ve Hindistan'daki durum ele alınacaktır. Her ikisinde de benzer liderlik tarzlarına sahip, benzer iç ve jeopolitik sonuçları arzulayan -iktidarda kalmak için ne pahasına olursa olsun seçimleri kazanan ve hem bölgelerinde hem de küresel olarak jeopolitik nüfuz peşinde koşan- liderler var. Her ikisi de hedeflerine ulaşmak için kendi dinleri olan İslam ve Hinduizm'i siyasallaştırmışlardır.

Liderlik tarzlarının bu şekilde bir araya gelmesi garip ve beklenmedik bir şekilde Hindistan ve Türkiye'yi bariz din, nüfus karışımı ve diğer farklılıklarına rağmen ürkütücü bir şekilde benzer jeopolitik ve iç yolculuklara yönlendirmiştir. Türkiye hükümeti aynı zamanda Hindistan hükümetinin baş muarızı olan Pakistan hükümeti ile uzun süredir devam eden bir kardeşlik ilişkisine sahiptir.

DEĞERLENDİRME NOTU

¹ Bu makale Hindistan parlamentosu için yapılan son seçimlerden önce yazılmıştır. Ek bölüm seçim sonuçları açıklandıktan sonra eklenmiştir.

Bu makalenin tüm telif hakkı Hindistan Uluslararası Merkezi'ndedir. Makale Hindistan Uluslararası Merkezi Üç Aylık Dergisi cilt: 51 ve 1. sayılı "IIC Summer 2024, Quarterly" dergisinde yayımlanmıştır. https://aws-static.iicdelhi.in/s3fs-public/2024-09/Prelims_Summer_2024.pdf

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazar(lar)ına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir.

Türkiye'nin nüfusunun yüzde 99,8'i Müslümandır, geri kalan yüzde 0,2 ise Hristiyan veya diğer dinlerin mensuplarıdır. Hindistan'da 2011 yılında yapılan nüfus sayımına göre Hintlilerin yaklaşık yüzde 80'i Hindu, yüzde 14'ü Müslüman, yüzde 2,3'ü Hristiyan, yüzde 1,7'si Sih, geri kalan yüzde 2'si ise Budist, Jain, Adivasis ve diğerlerinden oluşmaktadır. Türklerin çoğu Hindistan hakkında bilgi sahibi değildir ve bunun tersi de geçerlidir. Bu bilgisizlik ve ilgisizlik her iki taraftaki politika yapıcılara ve nüfuz sahiplerine kadar uzanmaktadır.

Her iki ülkenin hedefleri arasında paralellikler var. Cumhurbaşkanı Erdoğan 'yeni' bir Türkiye'den bahsederken, Başbakan Modi de 'yeni' bir Hindistan'dan, yani Bharat'tan (ülkenin adının Hintçe versiyonu) bahsediyor. Her iki lider de inanç temelli önemli bir takipçi kitlesine sahip ve tarihi yeniden yazma çabasıyla efsanevi ya da yüceltilmiş, romantikleştirilmiş bir geçmişini diriltmek için medeniyet söylemini, nostaljiyi ve 'kayıp' ulusal gururu kullanıyor.

Uluslararası düzeyde, hem 'yeni' Hindistan hem de 'yeni' Türkiye, küresel güç olma umutları olan orta ve bölgesel güçlerdir. Küresel Güney'in liderliği Modi yönetimindeki 'yeni' Hindistan'ın, özellikle de 2023 G-20 Dönem Başkanlığı'ndan sonraki arzusuyken, Müslüman dünyanın liderliği de Erdoğan yönetimindeki 'yeni' Türkiye'nin arzusudur. 'Yeni' Hindistan on yıllardır BM Güvenlik Konseyi'nde daimi bir koltuk için lobi yapıyor. Erdoğan da uzun zamandır BM Güvenlik Konseyi'nin beş daimi üyesine atıfta bulunarak "Dünya Beşten Büyüktür" sloganını kullanarak konseyin daha kapsayıcı olmasını savunuyor. 'Yeni' Hindistan'ın aksine, Ankara'nın daimi üyelik talebi bu kadar net olmasa da, Erdoğan Müslüman dünyası için böyle bir koltuk olması gerektiğini savunuyor ve şüphesiz bunun 'yeni' Türkiye tarafından doldurulmasını istiyor.

Ne 'yeni' Türkiye ne de 'yeni' Hindistan küresel olarak ya da kendi bölgelerinde görmezden gelinemez. 'Yeni' Hindistan nüfus olarak daha kalabalık, dünyanın beşinci büyük GSYİH'sine sahip ve 2023'te askeri güç açısından dördüncü sırada yer alıyor. Bu ekonomik ve askeri gücün bir sonucu olarak; 'yeni' Türkiye'nin çok stratejik coğrafi ve jeopolitik konumuna rağmen, 'yeni' Hindistan daha fazla bölgesel ve küresel jeopolitik ağırlığa sahiptir.

Avrupa, Batı Asya ve Orta Doğu'nun kesiştiği noktada yer alan 'yeni' Türkiye, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) en büyük ikinci daimi ordusuna sahip.

'Yeni' Hindistan'ın, son 10 yıldaki nativist (doğuştan) söylemine rağmen, ABD, Avrupa Birliği (AB) ve diğer üç QUAD üyesi (Avustralya, Japonya ve ABD) tarafından Çin'e karşı bir denge unsuru olduğu iddiası devam etmektedir. Üstelik 'yeni' Hindistan'ın böyle bir rol oynayamayacağına dair artan kanıtlar bulunmasına rağmen.

'Yeni' Türkiye'nin AB'ye katılım süreci uzun yıllardır donmuş durumda, çünkü yaklaşık 15 yıl öncesine kadar birçok beklenti ve kriterine uymasına rağmen; son dönemde bunların çoğunu yerine getiremiyor ve bu süre zarfında birçok Dünya Bankası yönetim göstergesinde geriledi. Buna rağmen, AB ve Avrupa Konseyi, üyelerinin çoğunun şu anda Türkiye'de bulunan yaklaşık 3,5 milyon Suriyeli mültecinin bir kısmını bile kabul etme konusundaki isteksizliği nedeniyle 'yeni' Türkiye'ye yönelik eleştirilerini yumuşatmak zorunda kaldı. Erdoğan ayrıca bağlayıcı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarını (örneğin, üst düzey siyasi tutuklu Osman Kavala hakkındaki karar) defalarca görmezden gelebildi.

YAYGIN LİDERLİK TARZLARININ BENZER SONUÇLARI

Her iki lider de popülist siyasetin savunucularıdır. 'Yeni' Türkiye 20 yılı aşkın bir süredir, 'yeni' Hindistan ise on yıldır buna tanıklık ediyor. Aslında, Modi'nin 'yeni' Hindistan'ın lideri olarak

kalmaması halinde, beş ila on yıl içinde şu anda olduğundan daha fazla Erdoğan'a benzeyebileceği tartışılıyor.

Her iki ülke de İsveç'in dünya çapında demokratik özgürlükleri takip eden V-Dem Enstitüsü tarafından seçimle işbaşına gelen otokrasiler olarak değerlendiriliyor. 'Yeni' Hindistan 2018 yılında bu statüye düşürüldü ve V-Dem Enstitüsü'nün 2024 Demokrasi Raporu'nda 'ilk on otokratikleşen' ve 'son zamanların en kötü otokratikleşenlerinden biri' olarak yer aldı.² Hindistan, V-Dem liberal demokrasi endeksinde 179 ülke arasında Nijer ve Fildişi Sahili arasında 104. sırada yer aldı. 'Yeni' Türkiye ise 179 ülke arasında 147 ile daha da alt sıralarda yer aldı ve 2009-2019 yılları arasında demokrasisi küresel ölçekte en fazla gerileyen 10 ülke arasında listelendi.

Her iki lider de karar alma konusunda ortak bir yaklaşımı paylaşıyor. Açıkça çoğunlukçu olan her iki lider de seçimlere inanmaya devam ederken yine de 'kazanan hepsini alır' yaklaşımını benimsiyorlar. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AKP) oy oranı Mayıs 2023 genel seçimlerinde oylarının yüzde 30'unun biraz altına düşmesine ve en son Mart 2024 yerel seçimlerinde yalnızca yüzde 35,5'i civarında olmasına rağmen, Erdoğan son 20 yılda çoğu seçimi yüzde 51 gibi düşük bir çoğunlukla kazandı.

Modi, 2019 parlamento seçimlerinde ulusal halk oylarının yalnızca yüzde 37'sini kazandı. Buna rağmen her iki lider de ülkelerinin anayasalarını değiştirmeyi ya da yeniden yazmayı hedefleyerek kendilerini ve görüşlerini tüm halka dayatıyor.

Erdoğan, Temmuz 2016'daki başarısız darbenin travmasını ve iktidar koalisyonu içinde Gülen hareketiyle (Fethullah Gülen'in öğretilerinden ilham alan ulusötesi bir hareket olan Hizmet olarak da biliniyor) yaşanan çatışmayı kullanarak 2017'de 'yeni' Türkiye'nin yönetim sistemini dönüştürdü ve kendisini Cumhurbaşkanı yaptı. 2016-17 yılları 'yeni' Türkiye için bir dönüm noktası oldu ve ülkenin aşağıya doğru kayışını hızlandırdı.

Bharatiya Janata Partisi'nin (BJP) 2024 Lok Sabha seçimlerinde seçim ittifakı için 400'den fazla sandalye ile 370 sandalye kazanma umudu, mevcut eylemleriyle Hindistan Anayasası'nı düzenli olarak birçok yönden zayıflatmanın yanı sıra, en azından kısmen Hindistan Anayasası'nın önemli yönlerini yeniden yazmak, özellikle de 'laik' kelimesini çıkarmak istemesinden kaynaklanmaktadır. Her ne kadar daha sonra Modi tarafından yalanlanmış olsa da bu durum mevcut milletvekillerinden birden fazlası tarafından açıkça dile getirilmiştir.

Karar alma sürecindeki bir diğer benzerlik ise, 'yeni' Hindistan'da İçişleri Bakanı ya da Ulusal Güvenlik Danışmanı; 'yeni' Türkiye'de ise Dışişleri Bakanı ya da İstihbarat Başkanı dışında bakanların genel politika üzerinde bağımsız etkilerinin çok az olması ya da hiç olmamasıdır. Örneğin; 'Yeni' Türkiye'deki diğer bakanlar, her an görevden alınabilir.

Her iki lider de liyakatten ziyade sadık kişilere güveniyor. Çok az sayıda kadın, eğer varsa, kabinelerinde gerçek bir güce sahiptir. Önemli kararlar ve politikalar genellikle kamuoyunda tartışılmadan ve sonuçları çok az anlaşılacak ya da dikkate alınarak onaylanıyor. 'Yeni' Hindistan'da bir gecede paranın değeri düşürüldü ve COVID-19 salgını birkaç saat içinde durduruldu. 'Yeni' Türkiye'de ise merkez bankası yıllarca yüksek enflasyona rağmen faiz oranlarını düşük tutmak zorunda kaldı.

Her iki lider de Batı'ya karşı antipati besleyen, eleştirilere karşı kindar, sekülerizmden ve din, dil ve kültür çoğulculuğundan hoşlanmayan, mezhepçi liderlerdir. Her iki durumda da söylem,

² V-Dem (Varieties of Democracy). 2024. Democracy Report 2024, <https://v-dem.net/publications/democracy-reports/>.

retorik ve uygulama; azınlık karşıtı- özellikle Hindistan'da Müslüman ve Hristiyan karşıtı, Türkiye'de ise Hristiyan karşıtı- olmuştur.

İki lider de benzer mütevazı kökenlere sahip olup, birçok kişilik özelliğini paylaşmaktadır. Her ne kadar muhafazakâr, yüksek eğitilmiş ve varlıklı kesimler de onları desteklese de çekirdek tabanları esas olarak muhafazakar, düşük eğitilmiş ve ekonomik olarak dezavantajlı kesimler arasında uzanmaktadır.

Her ikisi de derinleşen toplumsal bölünmeleri pekiştirmek için dini söyleme büyük ölçüde bel bağlamış ve büyüyen mezhepsel/seküler ayrışmadan siyasi olarak faydalanmıştır. 'Yeni' Hindistan'da bu durum, 1992 yılında Ayodhya'daki bir caminin, caminin bulunduğu yerde daha önce bir tapınak olduğu yönündeki kanıtlanmamış gerekçelerle bir kalabalık tarafından yıkılmasına yol açmıştır. Bu çete eylemi Yüksek Mahkeme tarafından yasadışı ilan edildi ancak garip bir şekilde aynı kararda caminin olduğu yerde daha önce bir tapınağın var olduğu teyit edildi ki bu kesin olarak kanıtlanması imkansız bir şeydi. Sonuç olarak; Modi, Hindistan parlamento seçimlerinden sadece birkaç ay önce, Ocak 2024'te aynı yerde yeni bir tapınağı kutsadı.

'Yeni' Türkiye'de Cumhurbaşkanı Erdoğan, 2020 yılında 80 yıllık bir hükümet kararını ortadan kaldıran bir mahkeme kararıyla başarılı bir şekilde sonuçlanan bir kampanya yürüttü ve sevilen bir Hristiyan sembolü ve dünyaca ünlü bir müze olan İstanbul'daki Ayasofya'yı operasyonel bir camiye dönüştürdü. Sözde bağımsız mahkemeler her iki ülkede de suç ortaklığı yaparak bu değişikliklerin gerçekleşmesine izin verdi.

HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜNÜN VE KURUMLARIN BALTALANMASI

Erdoğan yönetimindeki 'yeni' Türkiye, kurumsal çöküş açısından Modi yönetimindeki 'yeni' Hindistan'dan on yıldan fazla bir süredir ileride olsa da her ikisi de aynı yöne doğru ilerliyor. 'Yeni' Türkiye Cumhuriyeti, kağıt üzerinde, 'yeni' Hindistan'ın sahip olduğu parlamenter tarzdaki demokrasinin üç ayağına sahiptir: yürütme, yargı ve yasama. Son ikisi; 2002'de Erdoğan'ın Başbakan olmasıyla yani yürütmenin tamamen güçlenmesiyle zayıflamıştır.

Her iki lider de miras aldıkları anayasayı değiştirmişlerdir. Daha önce de belirtildiği üzere; Erdoğan 2016 olaylarını Nisan 2017'de bir anayasa referandumu çağrısı yapmak için kullandı. Bu da başbakanlık makamının kaldırılmasına ve mevcut parlamenter hükümet sisteminin yerine icracı bir cumhurbaşkanlığı ve başkanlık sisteminin getirilmesine yol açtı.

Böylece Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na yapılan atamalar üzerinde daha fazla kontrol sahibi oldu ve yargıyı daha da güçsüzleştirdi. 'Yeni' Türkiye'de bir parlamento hala mevcut olsa da, Nisan 2017 referandumundan sonra etkisiz ve çoğu zaman işlevsiz hale geldi.

'Yeni' Hindistan'da yürütme gücü her zaman Başbakan'da olmuştur, ancak Cumhurbaşkanı ve atadığı Eyalet Valileri her zaman Yürütme'den bağımsız olmuştur. Bu durum artık çok daha az geçerli olup, her iki atama grubu da iktidar partisinin seçim ve tercihlerini yansıtmaktadır.

Hindistan parlamentosu genellikle çoğunlukçu gücün kaotik, bazen de şiddetli bir gösterisinden ibarettir. Onaylanması gereken kararlar için parlamentoda yapılan tartışmalar bazen yok hükmündedir. Örneğin, Hindistan'ın ceza adaleti sistemine ilişkin olarak 1860 Hindistan Ceza Kanunu, 1973 Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ve 1872 Hindistan Delil Kanunu'nun yerini alan üç önemli yasa tasarısı, kısa bir süre önce Hindistan Ulusal Kalkınmacı Kapsayıcı İttifak (INDIA) bloğu partilerinden muhalefet üyelerinin çoğunluğunun yokluğunda basit bir oylamayla kabul edildi. Bunun nedeni 97 muhalefet üyesinin iktidar partisinden olan Meclis Başkanı

tarafından oturumdan uzaklaştırılmış olmasıdır. Muhalefetten uzaklaştırılan üye sayısı 146'ya ulaşarak parlamenter prosedürle alay eder hale geldi.

Hindistan'da yargı da artık siyasi olarak kutuplaşmış durumdadır. Giderek artan bir şekilde hukukun iktidar lehine uygunsuz yorumlarına dayalı kararlar almakta (örneğin Ayodhya, Keşmir ile ilgili 370. Madde) ya da kararları gereksiz yere geciktirerek etkinliklerini azaltmaktadır (örneğin yedi yıl gecikmeyle alınan ve seçim bağlarını anayasaya aykırı ilan eden son karar).

Her iki ülke de artan insan hakları ve ifade özgürlüğü ihlallerine ek olarak hukukun üstünlüğünün çöküşüne giderek daha fazla tanık olmaktadır. İhlaller özellikle bağımsız gazetecileri mağdur etmiştir. 'Yeni' Türkiye, Gazetecileri Koruma Komitesi'nin (CPJ) utanç listesinde 2012'den bu yana beş kez dünyanın en üst sıralarında yer aldı. Her ne kadar 2023'te 10. sıraya yükselmiş olsa da, 2022'den bu yana hapisten çıkan gazetecilerin çoğu hala soruşturma altında olduğundan veya yargılanmayı beklediğinden, bu tamamlanmış bir hikayeyi anlatmıyor. Gazeteciler her an hapse atılabildiği için bu durum basın özgürlüğünde bir iyileşmeye de işaret etmiyor.

'Yeni' Hindistan'da 1992'de başlayan ulusal nüfus sayımından bu yana ikinci en yüksek sayıya ulaşan çok sayıda gazeteci, yalnızca tarafsız ve bağımsız gazetecilik yaptıkları için katı Yasadışı Faaliyetleri Önleme Yasası (UAPA) kapsamında suçlanmış ve hapse atılmıştır. Buna ek olarak, Denizaşırı Hindistan Vatandaşı (OCI) kartına sahip giderek artan sayıda yabancı gazetecinin bu kartları kısa bir süre önce iptal edildi ve bir daha Hindistan'a girmeleri yasaklandı.

Her iki ülkede de seçimler adil olmaktan uzaktır ve şu anda her iki ülkede de eşit bir oyun alanı bulunmamaktadır.

İcra Direktörlüğü (ED), Polis, Merkezi Soruşturma Bürosu (CBI), Gelir Vergisi Dairesi (ITD), Hindistan Devlet Bankası (SBI) ve hatta Hindistan Merkez Bankası (RBI) dahil olmak üzere, siyaset dışı olması gereken yerel kurumlar 'yeni' Hindistan'da partizan siyasi amaçlar için uygulanmaktadır. Muhalefetteki Kongre partisinin mali varlıkları 2024 seçimlerinden önce ITD tarafından dondurulurken, görevdeki iki muhalefet başbakanı ED tarafından sadece aylar önce tutuklandı. Çıkarılan tüm seçim tahvillerinin kayıtlarını almak ve muhafaza etmekten sorumlu en büyük kamu sektörü bankası olan SBI, Hindistan Yüksek Mahkemesi'ne ayrıntıları açıklamayı son parlamento seçimlerinin sonrasına kadar ertelemeyi başarısızlıkla denedi.

'Yeni' Türkiye'de siyasallaşmış kurumlar arasında makro-ekonomik açıdan Merkez Bankası ve Maliye Bakanlığı, seçimler açısından Yüksek Seçim Kurulu, polis, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği'ni (TÜSİAD) disipline etmek için kullanılan vergi dairesi, siyasi olarak partizan amaçlarla yoğun bir şekilde kullanılan Adalet Bakanlığı ve yargı ile eğitimin İslamileştirildiği Milli Eğitim Bakanlığı yer almaktadır.

'Yeni' Hindistan'da yakın zamana kadar anonim olan seçim tahvilleri de iktidar partisine mali açıdan orantısız bir şekilde fayda sağlamıştır. 'Yeni' Türkiye'de devletin tüm gücü ve kaynakları Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) ve onun ana muhafazakar müttefiki Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) tarafından kullanılmaya devam etmektedir. Çarpıklığın boyutunu göstermek için yakın zamanda yapılan bir seçimde; yüksek profilli bir muhalefet partisi olan CHP (Cumhuriyet Halk Partisi) adayına karşı mücadele eden bir bakanın, iki tarafa sunulan kaynaklardaki önemli dengesizlik nedeniyle rakibinden 20 kat daha fazla kampanya yürütebildiğini belirtmek gerekir.

Üst düzey liderlerin ve/veya yakın ailelerinin yolsuzluk uygulamalarından ve projelerinden kişisel olarak faydalanıp faydalanmadıkları konusunda bir belirsizlik olsa da, hem liderler hem

de siyasi partileri önemli ölçüde yandaş kapitalizmine yardım etmiş ve bundan faydalanmışlardır. Hindistan'da kısa süre önce ortaya çıkan seçim tahvilleri skandalı, iktidar partisinin ED'yi para sızdırmak için defalarca kullandığını, ayrıca belirli tüzel kişiler ve ticari işletmelerle yapılan "quid pro quo" işlemlerinden fayda sağladığını açıkça göstermektedir. Hindistan'daki ikinci duruma örnek olarak; iktidar partisine yaptıkları seçim tahvili katkıları nedeniyle fayda sağlayan büyük özel altyapı ve bayındırlık işleri müteahhitleri verilebilir. 'Yeni' Türkiye'de de hükümet yanlısı 'Beş Büyük' müteahhit AKP'ye olan yakınlıklarından orantısız bir şekilde faydalanmıştır.

Böylesine önemli ve geniş kapsamlı hukukun üstünlüğü, vaktiyle Türkiye ve Hindistan arasındaki temel tarihi, dini ve nüfus karışımı farklılıklarına rağmen, iki üst düzey liderin benzer liderlik tarzlarının bir sonucu olan bu benzerlikler ve yerel düzeydeki politika etkileri sürpriz olmamalıdır.

DIŞ POLİTİKA VE JEOPOLİTİK

Dış politika da ciddi, uzun vadeli, stratejik, kapsamlı küresel ve bölgesel, jeopolitik ve jeoekonomik analizlere dayanan, iyi düşünülmüş bir dizi politika tercihindir ziyade; büyük ölçüde her iki liderin kişisel tercihlerinin, iç dürtülerinin ve önceliklerinin bir yansıması haline gelmiştir. Bu tür analizler, sırasıyla 'yeni' Türkiye ve 'yeni' Hindistan'da Dışişleri Bakanları tarafından yönetilen ilgili bakanlıklar tarafından yapıldığı ölçüde, politika sonuçları genellikle göz ardı edilmekte veya üst düzey liderlerin kişisel eğilimleri ve tercihlerinin önüne geçmektedir. Dahası, iç politika öncelikleri dış politika ve jeopolitik öncelikleri belirlemektedir.

Örneğin Erdoğan'ın Putin'in Rusya'sına artan bağımlılığına rağmen (ki yakın zamanda 'yeni' Türkiye'nin gaz ödemelerini erteleyerek ve kötü tasarlanmış popülist makroekonomik politikaların siyasi etkisini zayıflatarak kendisine yardımcı olmuştur) her iki ülke de stratejik özerkliğe ulaşmayı arzulamakta ve hatta bunu açıkça iddia etmektedir; 'yeni' Hindistan'ın Rusya'ya olan askeri bağımlılığı ve Ukrayna'yı işgalinden sonra Rus petrol indirimlerine olan bağımlılığı iyi bilinmektedir.

Bölgesel ve küresel olarak her iki lider de kendileri gibi liberal olmayan seçimle işbaşına gelmiş otokratları tercih etmekte, ancak gerek yerel gerekse jeopolitik hedeflerine ulaşmak için diktatörler ve oligarklarla dost olmaları gerektiğinde de bundan rahatsızlık duymamaktadırlar.

Bu bağlamda; Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yaklaşık on yıl önceki danışmanı Yiğit Bulut, bir keresinde dünyanın o dönemde sadece iki buçuk lideri olduğunu söyleyecek kadar ileri gitmişti: Putin, Erdoğan ve Obama'nın yarısı!

Hem Erdoğan hem de Modi, Rusya'da Putin'i ve ABD'de Trump'ı desteklediklerini kayıtlara geçirdiler. Her ikisiyle de birçok liderlik niteliği ve kişisel özellik paylaştıkları için bu sürpriz olmamalıdır. Birçokları, özellikle de sıkı takipçileri, onların 'yeni' Hindistan'da bir Hindu krallığını ya da Bharat'ı veya 'yeni' Türkiye'de Osmanlı İmparatorluğunu diriltme arzularını Putin'in Rus İmparatorluğunu diriltme arzusuyla özdeşleştiriyor.

İlginçtir ki, her iki lider de Rusya'ya bağımlı kalmaya devam ederken Ukrayna'da barış yapıcı olmayı arzulamaktadır. Erdoğan denedi ve başarısız oldu ama pes etmedi, yakın zamanda bir Ukrayna-Rusya Zirvesi'ne ev sahipliği yapmayı teklif etti. Ayrıca NATO'nun Rusya'ya uyguladığı ambargoları da kabul etmedi. 'Yeni' Hindistan, çatışma boyunca Rusya ile uzun süreli ve yakın bağlarına rağmen; çatışmayı sona erdirmek için yapılan müzakerelerde kendisini 'tarafsız' bir muhatap olarak görüyor.

Mevcut İsrail-Filistin krizi, her iki ülkenin de görünür olduğu ancak her zaman benzer veya olumlu bir şekilde olmadığı bir başka durumdur. 'Yeni' Türkiye'nin İsrail ile ticaret yapmaya devam ettiği mevcut Gazze çatışmasında Erdoğan'ın İsrail'e yönelik erken dönemdeki kararsızlığı yerini yaptırımlara ve Filistin mücadelesine açık desteğe bıraktı.

Öte yandan Modi liderliğindeki 'Yeni' Hindistan, onlarca yıl önce Başbakan Jawaharlal Nehru döneminde küresel olarak öncülük ettiği Filistin davasına verdiği desteği neredeyse tamamen bırakmış durumdadır. Çünkü Siyonizm ve Hindutva (kelime anlamı 'Hindu-luk', Hindistan'da Hindu üstünlüğünü savunan sağcı etno-milliyetçi bir siyasi ideoloji) görüldüğünden çok daha fazla ortak noktaya sahiptir. Sonuç olarak; Modi yönetimindeki 'yeni' Hindistan, Başbakan Netanyahu yönetimindeki Siyonist devlete daha da yakınlaşmıştır. 'Yeni' Hindistan'ın İsrail'e yaptığı önemli silah alım ve satışlarına ek olarak, İsrail'in istihbarat teşkilatı Mossad ile Hindistan'daki muadili Araştırma ve Analiz Kanadı (RAW) arasındaki yakınlık da giderek artıyor. Stratejik ortaklıkları ve artan yakınlıkları, Hindistan ve İsrail arasında devletten devlete bir işgücü anlaşmasına da yol açarak, mevcut çatışma sırasında İsrail'deki Filistinli işçilerin yerini almak üzere Hintli inşaat işçilerinin ihraç edilmesine neden oldu.

EKONOMİ

Ekonomik açıdan her iki ülke de rekabet güçlerini artırmıştır. 1995'te dünya ekonomisindeki ana tedarikçiler Batı iken, 2022'ye gelindiğinde bu durum değişmiş; Çin, 'yeni' Hindistan ve hatta 'yeni' Türkiye başlıca küresel tedarikçiler haline gelmiştir. İronik bir şekilde; birçok Batılı ve diğer ülkeler; bugün 'yeni' Hindistan'ın ekonomisini 15 yıl önce 'yeni' Türkiye'nin ekonomisi gibi görüyor: dilimlenmiş ekmekten bu yana en iyi şey! 'Yeni' Türkiye bir süredir bu şekilde görülme de, 'yeni' Hindistan mevcut ve öngörülen GSYİH büyüme oranı (yılıda yaklaşık %6) nedeniyle bir süre daha varsayılan olarak olumlu görülmeye devam etmektedir. Buna rağmen; Çin'den farklı pazarlara giden yatırımların nispeten az bir kısmının şimdiye kadar 'yeni' Hindistan'a taşınmış olması şaşırtıcıdır. Ülke, iç pazarının göreceli büyüklüğü nedeniyle tamamen göz ardı edilemese de, Observer'ın Dış İlişkiler yorumcusu Simon Tisdall kısa süre önce The Guardian'da, bu 'yeni' Hindistan'a yönelik mevcut yabancı yatırım ve daha geniş ilginin uzun vadeli bir 'evlilikten' ziyade kısa vadeli bir 'ilişki' olabileceğini yazdı! (Tisdall, 2024).

'Yeni' Türkiye, 2024 yılında 87 milyondan biraz fazla olan nüfusuyla (Hindistan'ın 1,44 milyarlık nüfusuna kıyasla) Hindistan'dan çok daha az yoksulluğa ve 2023 yılı nominal kişi başı GSYH'sine (13.110 ABD Doları) sahiptir; bu rakam Hindistan'ın yaklaşık beş katıdır (2.612 ABD Doları). 2024 yılı için tahmini SAGP kişi başı GSYH'si ise Hindistan'ın 10.124 ABD Dolarına karşılık 43.921 ABD Doları olarak tahmin edilmektedir; bu rakam dört katından fazladır.

'Yeni' Hindistan aynı zamanda 'yeni' Türkiye'nin nüfusunun (800 milyon) yaklaşık 10 katına yakın bir nüfusu en azından önümüzdeki beş yıl boyunca sosyal yardıma muhtaç hale getirecek ve bunların çoğu aşırı yoksulluk içinde yaşayacak.

Ekonomik çılgınlık, son on yılda 'yeni' Türkiye için gereksiz yere büyük bir ekonomik yük yarattı. Erdoğan'ın büyüme uğruna popülist politikaları kullanma konusundaki inatçı ısrarı, yüksek enflasyona, azalan döviz rezervlerine ve Türk Lirası'nın (TL) değerindeki önemli düşüslere rağmen merkez bankası faiz oranlarını yıllarca çok düşük tuttu. Erdoğan, ekonomik ortodoksinin aksine, yüksek faiz oranlarının 'tüm kötülüklerin anası' ve yüksek enflasyonun nedeni olduğu, faiz oranlarını düşürmenin ise enflasyonu soğutmanın yolu olduğu konusunda ısrar etti. Hiperenflasyon ve değer kaybeden para biriminin kümülatif sonuçları ülkeyi duvara dayadı ve Erdoğan Haziran 2023'te faiz oranları konusunda utanç verici bir U dönüşü yapmayı

kabul etmek zorunda kaldı. Merkez bankası o tarihten bu yana ekonomik ortodoksluğa geri döndü ve faiz oranlarını yüzde 40 artırarak mevcut yüzde 50 seviyesine yükseltmek zorunda kaldı. Ancak bu durum, son 12 ayda yüzde 67'de kalan ve Ekim 2022'deki yüzde 85,5'lik zirve seviyesinden sadece biraz daha düşük olan fiyat ve ücret enflasyonu üzerinde henüz bir etki yaratmadı. Yüksek faiz oranları da para birimini istikrara kavuşturamadı. 2016 sonunda ABD doları karşısında 3,5'in biraz üzerinde olan TL, Eylül 2021'de ABD doları karşısında 10 TL ve 2024 başından bu yana yüzde 7 daha düşerek 30 TL'nin üzerine çıkmıştır.

Enflasyonun bir sonucu olarak; Mart 2024 yerel seçimlerinden önce asgari ücretlerin yüzde 49 oranında artırılması gerekmiş ve bu da bir ücret fiyat sarmalını tehdit etmiştir. Ekonominin üzücü durumu, Mart yerel seçimlerinde AKP ve Erdoğan'ın yenilgisinin en önemli nedenlerinden biri oldu. Ancak 'yeni' Türkiye hala bir ekonomik istikrar programı için Uluslararası Para Fonu'na (IMF) başvurmayı reddediyor, zira geçmişte IMF ile anlaşmaya şiddetle karşı çıkan Erdoğan için bu siyasi açıdan çok zor olacaktır. Dolayısıyla, IMF desteği olmadan ekonomiyi istikrara kavuşturmak için bir girişimde bulunulması halinde, halkın daha uzun bir zaman dilimi boyunca daha fazla acıya katlanması gerekecektir.

Ekonomik ortodoksiye dönüşe rağmen; 'yeni' Türkiye'nin Erdoğan'ın son on yılda çok sayıda Merkez Bankası Başkanını görevden alması ve 2016'dan bu yana biri 2020-21'de sadece dört ay olmak üzere beş farklı kişinin bu görevi yürütmesi, Merkez Bankası'nın bağımsız olmadığını göstermektedir. Ayrıca 2015'ten bu yana beş Maliye Bakanı ve 2016'dan bu yana beş Türkiye İstatistik Kurumu Başkanı görev yaptı.

'Yeni' Hindistan'da, 2016 yılında büyük banknotların önceden haber verilmeksizin sürpriz bir şekilde tedavülden kaldırılması, nüfusun yaklaşık yüzde 90'ını ve büyük ölçüde nakit ekonomisine bağımlı olan çok sayıda mikro, küçük ve orta ölçekli işletmeyi (MSME) tam anlamıyla kısa devre yaptırmıştır.

'Yeni' Hindistan'ın makroekonomisi, nispeten yüksek ve inatçı gıda enflasyonuna ve demonetizasyonun (parayı tedavülden/ dolaşımdan kaldırmak) devam eden olumsuz etkilerine rağmen, neredeyse tüm temel göstergeler açısından 'yeni' Türkiye'ye kıyasla hala çok daha sağlıklıdır. Bununla birlikte, önemli ölçüde eksik istihdam veya kayıt dışı istihdam söz konusudur. Çok sayıda işsiz insana ek olarak; çok büyük mutlak sayılarda ve yüzdelerde işsiz genç bulunmaktadır (20-24 yaş grubunda yüzde 40'ın üzerinde). Özellikle kadınlar için işgücüne katılım oranı her iki ülkede de düşüktür, ancak Hindistan'da çok daha düşüktür; burada çok önemli sayıda yetişkin ne okumakta ne de iş piyasasındadır ve orantısız bir şekilde kadınlar olmak üzere birçok çalışan iş aramamaktadır. Bu yüksek rakamlar, son on yılda artan veri gizleme, karartma veya manipülasyon nedeniyle daha düşük olabilir. Dahası; ILO tanımını göz ardı eden Hindistan, ücretsiz kayıt dışı emeği istihdam edilmiş olarak kategorize etmeye karar vermiş gibi görünmekte, böylece özellikle kadınlar ve gençler için istihdam rakamlarını şişirmektedir. Tüm bu eğilimler, 'yeni' Hindistan'ın hayatta bir kez elde edebileceği demografik kazanımının gereksiz yere heba edilmesine katkıda bulunuyor.

Oy satın almanın bir yolu olarak, her iki lider de toplumsal huzursuzluğu bastırmak ve sürdürülemez durumları örtbas etmek için refah yardımlarını anayasal hak olarak değil, 'hediye' olarak sunuyor. 'Yeni' Hindistan'da 800 milyon kişi (nüfusun neredeyse yüzde 60'ı) Modi tarafından önümüzdeki beş yıl için garanti edilen bu tür yardımlardan faydalananıyor. Her iki ülkede de bu 'hediyeler' devletle değil, bir kişi ve siyasi partiyle ilişkilendirilmiştir. Hindistan'da artık açıkça 'Modi Garantisi' olarak anılıyorlar.

MEVCUT POLİTİKALARIN GELECEKTEKİ OLASI SONUÇLARI

Her iki ülke için de hem kısa hem de uzun vadeli olumsuz sonuçlar söz konusudur. Her iki ülkenin ekonomi politikası beyin, yenilik ve para göçünün devam etmesine neden olmuştur. Her yıl 2,5 milyon kadar Hintli denizaşırı ülkelere göç etmektedir. Bu, dünyadaki en yüksek yıllık göçmen sayısıdır ve en son güvenilir verilere göre 2021 ve 2022 yıllarında OECD ülkelerine göç edenlerin önde gelen kaynağı olmuştur. 2022 yılında Hindistan'dan 1 milyon ABD doları veya daha fazla yatırıma sahip 7.500 yüksek net değerli kişi (HNWI) net çıkış yaparken, 2023 yılında en az 6.500 kişinin ülkeyi terk etmesi bekleniyordu (bu sayıya ilişkin nihai veriler yazım sırasında mevcut değildi). Bu rakam dünyada Çin'den sonra ikinci sırada yer almaktadır. 'Yeni' Türkiye'de bu sayı İngilizce yetersizliği ve diğer nedenlerle çok daha düşüktür, ancak beyin göçünün olumsuz etkisi benzerdir. Hükümet bu rakamın 2022 yılında 140,000 civarında olacağını tahmin ederken, bağımsız tahminler son birkaç yıldır bu rakamın yılda 160,000'e kadar yükseldiğini göstermektedir.

Bu rakamlar her iki ülkede de fazla bir siyasi etkiye sahip olmasa da olumsuz bir demografik getiri, vatandaş kalitesi, inovasyon ve entelektüel etki gerçek rakamları çok aşmaktadır. Örneğin 'yeni' Türkiye'de hükümet tahminleri bile 25-29 yaş grubunun en büyük grup olduğunu ortaya koyarken; Hindistan'da 17 Nisan'da Washington'da bir konferansta konuşan Hindistan Merkez Bankası eski Başkanı Dr. Raghuram Rajan, Hindistan'da mutsuz oldukları için iş kurmak üzere başta Singapur ve ABD'deki Silikon Vadisi olmak üzere yurtdışına giden çok sayıda genç Hintli yenilikçinin altını çizdi. Ayrıca, 'Bence bunun (demografik temettü) tam ortasındayız, ancak sorun şu ki faydalarını göremiyoruz' dedi ve Hindistan'ın yüzde 6'lık GSYİH büyümesinin, Çin ya da Güney Kore'nin demografik temettülerini/kar payı topladıkları zamanki seviyesinin çok altında olduğunu belirtti.³

'Yeni' Türkiye'de Doğu-Batı coğrafi ayrımı Doğu'daki dini muhafazakarlık ve Batı'daki sekülerizm temelinde on yıllardır genişlemiştir. Benzer şekilde, Hindistan'da Kuzey-Güney coğrafi ayrımı her zaman var olmakla birlikte, Güney'deki eğitim ve ekonomik ilerleme ve ülke içinde federalizmin giderek kırılması nedeniyle önemli ölçüde artmıştır. Her iki ülkedeki bu fay hatları, politikalarda, kurumlarda ve liderlik tarzlarında önemli bir değişiklik olmadığı takdirde önümüzdeki birkaç yıl içinde çok daha ciddi bir hal alma potansiyeline sahiptir.

NE BEKLENEBİLİR?

'Yeni' Türkiye'nin nüfusunun yaklaşık yüzde 80'i şehirlerde yaşarken, bu oran 2022'de 'yeni' Hindistan'da yüzde 36'nın biraz altında kalacaktır. Sadece bu demografik gerçek bile 'yeni' Türkiye'nin seküler geleceği için 'yeni' Hindistan'inkinden çok daha fazla umut vermektedir çünkü tarih, sekülerizmin kent merkezlerinde kök salma olasılığının daha yüksek olduğunu göstermiştir. Dahası, din ve devlet işlerinin net bir şekilde birbirinden ayrılmasına yaptığı vurgu nedeniyle Dahası, güçlü Atatürk tarzı sekülerizm, din ve devlet işlerinin net bir şekilde birbirinden ayrılmasına yaptığı vurgu nedeniyle 'yeni' Türkiye'nin bile önemli bir kısmının gerçekten seküler bir nüfusa sahip olmasına yol açmıştır. Batı yakasında Avrupa'ya olan yakınlık da 20. yüzyıldan bu yana sekülerimi pekiştirmiştir.

Öte yandan Hindistan'da Nehru ve Gandhi sekülerizmi ilk altmış yıl boyunca çoğulcuydu ve her inanç ve gelenekten ibadetin devletle bir arada var olmasına izin veriyor, ikisi arasında net sınırlar çizmiyordu. Kapsayıcı ve güçlü sekülerizmden pek çok açıdan daha arzu edilir olan bu

³ India Today, 2024. 'Raghuram Rajan Says Young India has a "Virat Kohli Mentality"', 17 April, <https://www.indiatoday.in/business/story/raghuram-rajana-says-young-india-has-a-virat-kohli-mentality-innovators-moving-abroad-2528154-2024-04-17>.

daha incelikli sekülerizm, uzun vadede daha sürdürülebilir olmalıdır ancak şu anda açık ve saldırgan Hindu milliyetçiliği karşısında hayatta kalma mücadelesi vermektedir. Hindistan'ın tarihsel ve mevcut yüksek işlevsel cehaletinin ve ağırlıklı olarak kırsal nüfusunun bir sonucu olarak, sekülerizm de nüfusun nispeten küçük bir yüzdesi tarafından içselleştirilerek yaygın kökler oluşturmamıştır.

Her iki ülkede de canlı ve laik demokrasilerin geri dönüşünün önündeki zorluklardan biri, tabandan gelen karizmatik ve halk merkezli bir lidere sahip etkili, birleşik ve laik bir muhalefetin olmamasıdır. Hem 'yeni' Hindistan'da hem de 'yeni' Türkiye'de muhalefetin birlikteliği seçimlerden hemen önce ya da belirli olaylar etrafında kısa süreliğine ortaya çıkmaktadır. Muhalefet çoğu zaman parçalı ve birbiriyle rekabet halinde. 'Yeni' Türkiye'de Kemal Kılıçdaroğlu CHP'yi ve daha geniş muhalefet ittifakını 2023'te yenilgiye sürükledi. Benzer şekilde, 'yeni' Hindistan'da Rahul Gandhi Kongre'yi ve muhalefet ittifakını 2019'da ezici bir yenilgiye sürükledi.

Muhalefetin bazı kesimleri de fırsatçıdır. Örneğin 'yeni' Hindistan'da, Bihar'daki Janata Dal (Birleşik) partisinden Nitish Kumar fırsatçı ve etik dışı bir şekilde iktidar ittifakından muhalefet ittifakına o kadar çok geçiş yaptı ki kendisine 'Paltu Kumar -taraf değiştiren kişi- lakabı takıldı. Yakın zamanda bunu bir kez daha yaptı ve muhalif INDIA ittifakının kurucusu olduktan sonra 2024'te iktidar partisi ittifakına yeniden katıldı!

DEMOKRASİ VE SEKÜLARİZMİN GERİ DÖNÜŞÜ İÇİN BEKLENTİLER

'Yeni' Hindistan'ın federal sisteminin pek çok faydasının yanı sıra gerçek anlamda ulusal muhalefet partileri ve liderleri üretme konusunda önemli dezavantajları da var. Varlığının büyük bir bölümünde demokrasi ve laikliğe bağlılığı ile gerçek anlamda ulusal bir parti olan Kongre partisinden ülkenin pek çok yerinde hala bir cazibesi var ancak altın çağında olduğu gibi olmadığı açıktır. INDIA ittifakındaki diğer partilerin çoğu sadece bölgesel niteliktedir. Buna karşın CHP gerçek anlamda ulusal bir parti olmaya devam ediyor ve Mart ayında yapılan yerel seçimlerde yüzde 37,7 ile en yüksek oyu alması 'yeni' Türkiye'de hem demokrasi hem de sekülerizm için bir zafer oldu.

Erdoğan'ın Atatürk'ün anısını silme girişimi, 22 yıllık çabanın ardından bile başarısız oldu. Cumhuriyet'in 2023 Yüzüncü Yılı, gerçek boyutlu posterlerde ve Ankara'daki etkileyici Anıtkabir'de görüldüğü üzere, Atatürk'ün yeni nesil de dahil olmak üzere çoğu Türk'ün hafızasında yer etmeye devam ettiğini gösterdi. Dolayısıyla Erdoğan, tüm çabalarına rağmen Atatürk'ü modern Türkiye'nin kurtarıcısı ve yaratıcısı olarak sahiplenmek zorunda kalmış olsa da onu, laikleşmesini, modernleşmesini ve sonraki diğer başarılarını reddederek ve sadece son 20 yıldaki kendi başarılarına odaklanarak mirasını karalamaya çalışmaktadır.

'Yeni' Hindistan'da Modi ve yakın danışmanları tarafından Nehru ve Indira Gandhi'nin başarılarını silmek için benzer girişimlerde bulunulmakta, özellikle de ilkinde odaklanılarak Modi yönetimindeki son on yıla kadar Hindistan'da çok az şey başarıldığı söylenmektedir. Ayrıca Mahatma Gandhi hakkında da iktidar tarafından bir kararsızlık söz konusu olup, katili Godse'nin mevcut BJP'nin sert çekirdeği ile aynı Savarkar soyundan gelmesine rağmen mirasının bazı yönleri birlikte benimsenmektedir.

Ancak Ekrem İmamoğlu'nun karizmatik ve insan merkezli liderliğinde, İstanbul Belediye Başkanlığı'nı üst üste ikinci kez kazanmasının ardından gerçek ve gerçekçi bir umut var. Ekrem İmamoğlu, Erdoğan'ın bir sonraki cumhurbaşkanlığı seçimlerinde gerçek bir rakip olması nedeniyle, 2028 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Türkiye'de demokrasi ve laikliğin geri dönüşü için Hindistan'ın 2024 parlamento seçimlerinde olduğundan daha fazla umut var çünkü

Hindistan'ın muhalefeti hala Modi ile rekabet edebilecek karizmatik, tabandan gelen bir liderden yoksun gözüküyor. Bu durum, Başbakan Modi'nin, karizmasının asla solmayacağı nispeten küçük bir kör kült dışında artık daha az ikna edici olan yorgun 'rutinleşmiş karizmasına' rağmen böyledir.

'Yeni' Hindistan halkının, Babasaheb Ambedkar liderliğindeki bir Taslak Komitesi tarafından oluşturulan ve bugüne kadar zamana meydan okuyan, ancak ilke ve değerleri iktidardaki parti tarafından daha önce hiç olmadığı kadar ihlal edilen ve test edilen ülkenin olağanüstü Anayasasının tüm faydalarından yararlanabilmesi için, HİNDİSTAN ittifakının geniş bir ulusal çekiciliğe sahip demokratik, laik, karizmatik ve insan merkezli bir muhalefet lideri üretmesi gerekecektir.

Son zamanlarda, dönüşüm geçirmiş bir Rahul Gandhi, Hindistan'da demokratik ve laik bir ulusal muhalefet liderinin göstermesi gereken özgünlüğü, özü, cesareti, sosyal adalet konularına bağlılığı, kitlesel takipçiliği ve hatta karizmayı göstermeye başlıyor, ancak 2024 seçimlerinde arzu edilen etkiyi yaratmak için çok geç olabilir.

Bu iki ülkenin, özellikle 'eski' Türkiye'de Mustafa Kemal Atatürk ve 'eski' Hindistan'da Mahatma Gandhi ve Jawaharlal Nehru gibi bağımsızlık hareketlerine başarıyla liderlik etmek için kişisel olarak büyük fedakârlıklarda bulunanların uğruna büyük mücadeleler verdikleri demokrasi ve laikliği yeniden kazanıp kazanamayacaklarını ancak zaman gösterecektir.

EK

Bu makalenin yazıldığı sırada 2024 Hindistan seçimleri henüz yapılmamıştı ve sonuçları bilinmiyordu. Bu noktada tahminler iktidardaki BJP'nin açık ara kazanacağı yönündeydi ve Hindistan Anayasası'nın yeniden yazılması da dahil olmak üzere pek çok endişe söz konusuydu. Ardından, 4 Haziran'da, Hindistan seçimlerinin hoş bir sürprizle sonuçlanması, Hindistan demokrasisi ve laikliğinin hayatta ve iyi durumda olduğu umudunu arttırdı. Bu ek, durumun gerçekten böyle olup olmadığına dair erken bir değerlendirme yapmak amacıyla kaleme alınmıştır.

SEÇİMİN KAZANANLARI, KAYBEDENLERİ VE BAZI SONUÇLAR

Hindistan seçim sonuçları hakkında söylenmesi gereken ilk şey, seçim sürecinin adil olmamasına rağmen, o gün asıl kazananın BJP hükümeti ya da muhalefet değil, Hindistan demokrasisi ve sıradan Hindistan vatandaşı olduğudur.

Bunu kabul etmekle birlikte, seçim sonucu aynı zamanda muhalefetteki INDIA koalisyonu için de bir zaferdir. Bunu kabul etmek özellikle önemlidir çünkü seçim süreci boyunca ve öncesinde Hindistan Seçim Komisyonu (ECI) da dahil olmak üzere oyun alanının ve kilit kurumların ne kadar çarpık ve yığılmış olduğu onların aleyhineydi.

Bunlar BJP ve onun ideolojik ebeveyni Rashtriya Swayamsevak Sangh (RSS) için kayıplardır. Ancak bunlar aynı zamanda Modi'nin doğrudan kişisel kayıpları olarak da görülmelidir zira BJP'nin tüm kampanyası Modi'nin reklamını yaparak yürütülmüştür. Bu sonuç birçok Hint vatandaşının vicdanlarıyla oy kullandığını göstermiştir. Seçmen listelerinin manipüle edildiğine dair şikayetlere ve bazı seçim kabinlerinde yaşanan yerel şiddet olaylarına rağmen, çoğu seçmen kendi sesini bulmuştur.

Anayasa'nın yeniden yazılması artık masadan kalkmıştır. Bu büyük bir zafer ve rahatlama. BJP şüphesiz Anayasa'nın pek çok yönünü zayıflatmaya çalışmaya devam edecek olsa da,

seçim sonuçları 'sosyalist, laik, demokratik cumhuriyet' kelimelerinin Anayasa'da kalacağını ve Hindistan'ın federal yapısına yapılan vurgunun, muhalefetin pek çok eyalette ikna edici bir şekilde kazanması nedeniyle şimdilik güvende olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Masadan kalkması muhtemel bir diğer konu da ülke çapında revize edilmiş bir Ulusal Vatandaşlık Kaydı (NRC) olurken, Uttarakhnad tarzı bir Tek Tip Medeni Kanun Yasası 2024'ün (UCC) Modi'nin arzu ettiği gibi ülke çapında yürürlüğe girmesi ve uygulanması pek olası görünmüyor. Bu sadece iyi bir haber olabilir. Anayasaya aykırı Vatandaş Değişikliği Yasası'nın (CAA) uygulanması da pek çok eyalette muhtemelen duracaktır. Yüksek Mahkeme şimdi inceleme sürecini hızlandırmalı ve CAA kapsamındaki ülkelerden gelen tüm Müslüman mültecileri dışladığı için açıkça anayasaya aykırı olduğunu ilan etmelidir.

Son birkaç yıldır BJP için işlevsiz bir lastik damga haline gelen Lok Sabha da, muhalif INDIA bloğunun meclisteki sayısının ve gücünün çok daha fazla olduğu göz önünde bulundurulduğunda, artık sağlıklı tartışmaların yapıldığı ve iktidarın hesap verebilirliğinin yeniden sağlandığı bir forum haline gelmelidir.

Parlamento'da güçlendirilmiş bir INDIA bloğunun acil önceliği, 1 Temmuz 2024 tarihinde yürürlüğe giren üç yeni yasanın, Bharatiya Nyaya Sanhita, Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita ve Bharatiya Sakshya Adhiniyam'ın uygulanmasını engellemek olmalıdır. Muhalefetin Lok Sabha'da çoğunlukta olmaması nedeniyle geçen yıl alelacele geçirildikleri göz önünde bulundurulduğunda, bunların gözden geçirilmesi ve tartışılması için parlamentoya yeniden sunulması gerekmektedir.

Seçim sonuçları aynı zamanda Hindistan'ın tüm çeşitlilik ve karmaşıklıklarına sahip bir ülkenin tek bir kişi tarafından yönetilemeyeceğini de göstermektedir. Bu bağlamda, nispeten küçük, gürültülü ve çoğu zaman vicdansız bir grup saf *bhakt* 'a (adanmış) rağmen Modi kültürünün temelli olarak sona erdiği bir ölçüde güvenle söylenebilir. Makalede atıfta bulunduğum Modi'nin 'rutinleşmiş karizması' bile seçim sonuçlarından sonra önemli ölçüde azaldı.

Buna ek olarak; Modi, Shah ve Başbakan'ın yakın çevresindeki diğer üyelerden duyulan korku, BJP'nin seçimlerde uğradığı hezimetin bir sonucu olarak önemli ölçüde azalmış olmalıdır. Buna karşın, makalede de belirtildiği üzere, dönüşüm geçiren Rahul Gandhi, kız kardeşi Priyanka Gandhi Vadra gibi seçim sonuçlarının ardından yükselen bir yıldızdır. Priyanka'nın popülaritesi ve etkisi ancak Wayanad, Kerala'daki ara seçimleri kazanması halinde artacaktır. Bu aynı zamanda üç Gandhi'nin de hem Kongre Partisi hem de Hindistan bloğu için zorlu bir güç olarak parlamentoda birlikte yer alacağı anlamına gelecektir.

BJP liderliğinin seçmenlerin geri bildirimlerini ne kadar ciddiye aldığına dair ilk işaretler nelerdir? Örneğin, bu sonucun önemli ölçüde artan eşitsizliklerden, gıda enflasyonundan ve Hindistan'da halihazırda var olan eşi benzeri görülmemiş işsizlik, eksik istihdam, uygun olmayan istihdam (örneğin, doktora ve üniversite mezunlarının amelelik ve inşaat işçiliği işlerine başvurmaları), artan kayıt dışı istihdam (çoğu ücretsiz, özellikle de tarımdaki kadınlar için) ve yüksek düzeyde işsizliğin neden olduğunu anladılar mı?

Ayodhya'dan çıkan açık mesajın Hindutva ve dini bölücülüğün sıradan Hint vatandaşında yankı bulmadığını anladılar mı? Dahası; yerinden edilme, evlerini ve işlerini kaybeden insanlar için uygun tazminatın olmaması ve günlük ekmek ve tereyağı sorunları buradaki oyları belirledi.

Seçmenler ayrıca Banswara'da, ECI BJP'nin bu tür ihlallerine sessiz kalsa bile, Başbakan'ın orada seçim Model Davranış Kurallarını ihlal ederek yaptığı türden yanlış ve bölücü Müslüman karşıtı nefret söylemlerinin halk tarafından kabul edilemez olduğunu açıkça ortaya koydu.

Başbakan'ın kendi seçim bölgesi olan Varanasi'de yüzbinlerce oy kaybetmiş olması da Hinduların kalbinin attığı bu kutsal topraklarda bile kendisi ve BJP için her şeyin yolunda gitmediğini göstermektedir.

MODİ 3 .0, MODİ 2 .0'DAN FARKLI OLACAK MI?

BJP'nin seçim sonrası aldığı ilk kararlara ve verdiği tepkilere bakılırsa, liderliğinin bu ve seçim sonuçlarından elde edilen diğer geri bildirimleri yeterince değerlendirdiği söylenemez. Seçimlerden önce yazdığım makalede sunduğum analizin temelinde hiçbir şey değişmedi. Modi'nin çoğunlukçu eğilimleri, tıpkı Türkiye'de Erdoğan'ınki gibi, değişmedi. Aksine, Modi 3.0'ın iki katına çıktığına ve siyasi yolsuzluk, insan hakları, ifade özgürlüğü ve otokrasi konularında işlerin daha da kötüye gidebileceğine dair ilk işaretler var.

Statükonun devam ettiğinin önemli bir göstergesi, BJP'nin küçük düşürücü yenilgisinden büyük ölçüde sorumlu olan kilit karar vericilerden oluşan aynı troykanın yeniden atanmasıdır: Başbakan Bay Modi; pek sevilmeyen İçişleri Bakanı Bay Shah; ve karanlık Ulusal Güvenlik Danışmanı Bay Doval. Bunlar bir önceki hükümetin tek önemli karar alıcılarıydı. Sadece bu kanıtlar bile, Başbakan Modi'nin üçüncü döneminde hiçbir şeyin değişmeyeceği sonucuna varmak için yeterlidir. Uzun yıllardır boş olan Lok Sabha Başkan Yardımcılığı görevine kimin geleceği, muhalefetin yeni Parlamento döneminin başlarında yenilenen kaslarını esnetip esnetemeyeceğini gösterecektir.

BJP'nin Ulusal Demokratik İttifak'taki koalisyon ortakları, özellikle de Bay Chandrababu Naidu'nun Telugu Desam Partisi ve Bay Nitish Kumar'ın Janata Dal'ı (Birleşik), Lok Sabha Başkanı'nın seçimi ya da yeni Hükümetteki diğer kilit atamalar konusunda herhangi bir etkiye sahip görünmüyor.

İfade özgürlüğüne daha fazla siyasi alan ve insan hakları için alan açılacağına dair umut vardı. Ancak ilk işaretler hayal kırıklığı yaratıyor ve ikinci cephede ters yönde bir hareket olduğunu gösteriyor. Başbakanın üçüncü döneminin henüz başlarında, uluslararası üne sahip yazar, aktivist ve Booker Ödülü sahibi Arundhati Roy ile daha önce Keşmir'de profesör olan Şeyh Şevket Hüseyin'in, esasen bir terörle mücadele yasası olan UAPA kapsamında suçlanması bunun rahatsız edici bir örneğidir.

UZUN VADEDE DEVAM EDEN TEMEL ZORLUKLAR

Hindistan'da süregelen ve daha uzun vadeli temel zorluklar da makalede detaylandırıldığı üzere aynı kalmaktadır. Sadece Hindular ve Müslümanlar arasında değil, Hindular ile Hristiyanlar ve diğer azınlıklar arasında da toplumsal uyumun ve bir ölçüde güvenin yeniden tesis edilebilmesi için Hindutva ideolojisinin ortadan kaldırılması ya da en azından büyük ölçüde yumuşatılması, en azından 2014 öncesindeki seviyeye getirilmesi gerekecektir.

Daha büyük toplumsal zorluklar da devam etmektedir. Ana akım medya, şu anda aşağı yukarı tamamen Başbakan'ın milyarder yandaşlarına ait olmasına rağmen bağımsız konuşma cesaretini gösterebilecek mi? Yargı artık daha fazla bağımsızlık ve cesaret gösterecek mi?

CAA'yı ve Kara Para Aklamayı Önleme Yasası'nın (PMLA) mevcut uygulamasını anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle geri alacaklar mı? Finansal ve ekonomik istikrar adına Modi'nin zaferini alkışlayan kurumsal sektör CEO'ları seslerini çıkarmaya istekli olacaklar mı? ECI, ITD, CBI, ED, SBI ve devlet bakanlıklarında görev yapan üst düzey bürokratlar ve işbirlikçi ve uzlaşmacı devlet kurumları daha fazla cesaret, tarafsızlık ve bağımsızlık gösterecek mi? Şu anda bu ve diğer pek çok sorunun kesin bir cevabı yoktur.

Geriye kalan ve açıklığa kavuşturulması gereken bir soru var. Hindistan'ın önde gelen bazı ana akım haber yorumcuları artık Hindistan'ın bir seçim otokrasisi olmadığını savunuyor. İsveç V-Dem Enstitüsü'nün 2018'de Hindistan'ı bir seçim otokrasisi olarak sınıflandırmasının aksine, seçim sonuçlarının Hindistan'ın canlı bir demokrasi olduğunu gösterdiğini ima ediyorlar. Ancak bu sonuca varmak ve Hindistan'ı yeniden sınıflandırmak için henüz çok erken. Ancak sıradan Hint vatandaşlarının büyük çoğunluğunun vicdan oylarıyla ortaya koyduğu şey, Hindistan'ın henüz Rusya ve İran gibi en kötü türden bir seçim otokrasisi olmadığıdır.

Hem Türkiye hem de Hindistan'da 2024 seçim sonuçları beklenenden daha iyi olsa da, gerçek demokrasiyi yeniden tesis etme ve laikliğin köklerini kendi halklarının çoğunluğuna yerleştirme ve derinleştirme mücadeleleri henüz bitmiş değil. Portekizlilerin dediği gibi: '*a luta continua*'-mücadele devam ediyor.

TEŞEKKÜRLER

Sinan Ülgen, Büyükelçi (E) Namık Tan, Aslı Aydıntaşbaş, Dr. Güven Sak ve Halide Çaylan'a katkılarından dolayı teşekkür ederim. Her iki belgenin redaksiyonu için Anita Malhotra'ya da teşekkür ederim. Geriye kalan tüm hatalar bana aittir.

NOTLAR

1. V-Dem (Varieties of Democracy). 2024. *Democracy Report 2024*, <https://v-dem.net/publications/democracy-reports/> .
2. *India Today*, 2024. 'Raghuram Rajan Says Young India has a "Virat Kohli Mentality"', 17 Nisan, <https://www.indiatoday.in/business/story/raghuram-rajan-says-young-india-has-a-virat-kohli-mentality-innovators-moving-abroad-2528154-2024-04-17> .

REFERANSLAR

Tisdall, Simon. 2024. 'A Nagging Doubt Plagues World Leaders Wooing India: Whose Side is Narendra Modi Really on?', *The Guardian*, 13 Nisan, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2024/apr/13/narendra-modi-india-elections> .